

Sjónarmið

Kvoturnar kunnu
hóttla landskassan

Á fyrstu síðu í Sosialinum á Kyndilsmessu standa hasi megnarorð. Sum yvirskriftin sigur. At tað leingi hevur ljóðað, at tað eru hættsligar tíðir, vit í Føroyum liva undir nú um stundir. Eg hevði havt hug at farið aftur í tíðina til samanburðar.

»Brúsjókil« var óivað eitt bálmeni í síni tíð. Men so fann hann sín yvirmann einaferð. Tá ið hesin hevði rivið av honum skeggið alt, og hartil kjøt og kjálkafyltur, tá helt hann, at nú gjørdust leikir illir.

Uttan at blunka við haldi eg tað sama sum gamli Brúsi. At nú gerast leikir illir. Eg havi nú mangan hoyrt bæði menn og enná kvinnur við, tosa um hesa vanlukkuligu kreppu, sum land og fólk eru komin út í. Men tað merkisverda er, at eingin er komin fram til kjarnuna í málinum. Tá ið tað kemur hartil, at fiskastovnamir eru í vanda, t.v.s. niðurfiskaðir. Tá fara teir (tey) at tosa um stovnsrøkt og alt millum himmal og jørð. Sjálvst útsýningurin skal fáa sín part av skyldini.

Til tykkum, ið hetta lesa: Takið nú papp og hvassan knív og skerið hetta út í papp, sum teir mangan taka til. Vit føroyingar hava nú í alt ov mong ár nýtt ein skeivan fiskiskipaflota, ið er trolararnir. Tað er líka gamalt sum trolaranavnið, at trol er ein ránsveiðiháttur. Tað kann ikki samanberast við húkaveiðu, her hugsi eg um lífunna.

Hetta er bert fyrsti partur. Men toskagørn eru so sanniliga nr. 2. Trol og toskagørn kunnu nýtast eina tíð. Tað undrar meg yvirhøvur ikki, at Ísland er komið til ta niðurstøðu, at stovnur teirra toli ikki teirra veiðirýst. Í skrivandi løtu fái eg hetta staðfest, tí íslenski fiskimálaráðharrin er nú í Noregi við ætlan at fáa íslendingum loyvi at fiska á teirra fiskileiðum.

Her gongur sjón fyrri søgn. Vit, ið nú eru rættuliga aldrandi, og hava verið á suðurlandi

Íslands, vita, hvussu ómetaliga hørð veiðan var har, bæði trolarar og tann ómetaliga garnaveiðan.

Eg skilji tað væl, at har má tað fara at svara aftur við teirra veiðirýsti. Egentliga var tað ikki Ísland, eg skuldi umrøða sum so.

Tað er gaml hugsunarháttur, at havið kann ikki tømast við trolu ella nót. Hetta er so miriliga gjørt til skammar. Av tí at støðan er so sum hon nú er, hevði tað einasta rætta verið at latið teir sokallaðu djúpvatnatrolararnar fiska har út í oyðluni kongafisk og tey fiskasløg, ið har eru.

Vit hava havt ein upstovn og hevur hann verið álitið. Men skal fundamentaliteturin eisini gera seg galdandi har, at allir skulu fiska av stovninum, tá verður ikki tað stóra í part. Tann, ið ikki hevur fangað hatta við fundamentalitetinum, so er tað tá ið hundurin hevur verið í so leingi uttandura og hann so kemur fram á einhvønn steyra, ja, so l-fur hann annað afturbeini upp, og hvat so? Um so 10–20 hundar koma sama veg, lyfta allir beinið upp har.

Í alt ov stóran mun kann hatta tilskrivast føroyingi sum heild, tá er tað at allir gera tað sama, um ta so er eitt hvørt á landi ella á sjógv. Hatta gongur væl hjá honum,

so fer tað at ganga eisini hjá mær. Eg fái meg ikki at trúgva, at eg skal fáa at hoyra, at í summar fáa partrolararnir loyvi at fiska inni á tí, teir rópa á bønnum. Nei, tá er vit og skil farið í ommu sína.

Men av øllum ringum bera hasar handilskvoturnar prísir. At fara so langt niður við føroyingum, at teir skulu taka við læru hvussu vit skulu fiska. Og tá av grísa-farmarinum, nei veit nú Poul Nyrup Rasmussen, at mark má vera fyrri fiski og grísa-haldi. Danskarar fiska 2%, har vit expt. uppi í 90% um av %. Tí, ið vóru niðri í Danmark, eiga at rætta hatta við kvotunum. Hatta kunnu grísa-handlarar hava. Vit hava fiskað væl meira enn í 100 ár. Komið bara her upp, so skal eg vísa tykkum, at tað hevði ikki nógv komið burturúr at fiska við sleingitráðu í Nólsoyarfirði við bátinum »Tórshavn«.

Nú má bera ella bresta. Haldið fast, vit standa øll aftan fyrri tykkum.

Váguur á Kyndilsmessu
Hentzar Joensen

Símun á Syðradali 80

Í dag verður Símun Joensen ella Símun á Syðradali 80 ár. Hann er væl kendur maður í Klaksvík og Norðoyggjum, og teir kring landið alt, sum hava fingist við skip og fiskarí komast við, tí Símun hevur verið við til at seta dám á høvudsíðuna: sum fiskimaður og skipari, og síðani nógv tosið og skrivingin tók seg upp, tá veiðutrýstið gjørdist so stórt, at stovnamir tóku skaða av tí, hevur Símun á sín kurtisliga, greiða og skilagóða hátt givið til kennar, hvørjar orsøkirnar hann heldur vera til afturgongdina og hvat skal gerast fyrri at fáa meiri burturúr.

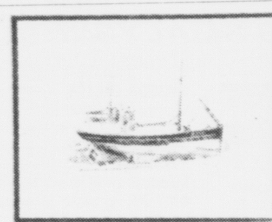
Símun hevur røtur í Miðstovuni á Syðradali. Miðstovan var fyrst á Blankaskála og fyrsti Miðstovumaðurin – hann æt Símun – giftist har um 1720. Skalvalopið á várí 1809 hevði við sær, at fólkioð fór at fyrireika seg at flyta yvir um til Syðradals, og í 1816 fluttu tey øll.

Foreldrini hjá Símunu vóru Jøen Jacob Joensen og Olevína Fredrikke Simonsen. Hon var eisini ættað av Syðradali, dóttur Símun Danielsen har úti, sum tað verður nevnt. Símun eitur eftir abbanum. Jøen Jacob og Olevína Frederikka áttu fjóra børn. Elsti drongurin æt Poul Johannes. Hann doyði ungur. So var tað Elsa, sum giftist til Vestmannar, og so teir báðir beiggjarnir Símun og Hjalmar. Tað var tíðliga, at mamman sat einkja, og útskil var so mikið stórri ábyrgd lögð á dreingimarnar.

At greiða frá lívssøguni hjá Símunu er hann bestur til sjálvur. Hann hevur balst á sjónum allar sínar arbeiðsdagar, og kann greiða frá ár undan ári og tíð fyrri tíð. Tað hoyrdu vit, tá Niels Juel Arge stakk inn á gólvioð hjá honum fyrri nøkrum árum síðani.

Hann mynstraði fyrstu ferð 29. mai 1928 hjá Saltoya hjá Müller í Havn, sum pápabeiggi hansara Jóhannes ferdi, og 63 ár seinni mynstraði hann síðstu ferð. Tað var, tá Ester hjá Seglhúsmonnum fór sína seinastu ferð til Onglands, hagar hon varð seld.

Hesi bæði reidarfirni tænti Símun hjá í nógv ár. Hjá Müller var hann fram til 1940, burtursæð frá vetrinum 1934/35 og 1939/40, tá hann tók

skiparaprógvg og longdina.

Hóast Syðradalur er lítil bygd, so eru tað fleiri haðani, ið hava ført skip. T.d. teir triggir brøðurnir Vilhelm, Poul Juul og Jógvan inni í Húsi, sum m.a. sigldu nógv við Gudrun og Julius á Syðradali, ið ferdi Bjørgvin. Og so brøðurnir Hjalmar og Símun Joensen.

Teir báðir brøðurnir, sum vóru serliga væl og høvdu nógv saman, keyptu fyrrapartin av fimtiárunum útróðrabátin Bjørg, og seinni fóru teir báðir í tænastu hjá Seglhúsmonnum. Símun var eitt ár við Háenni, áðrenn hann fyrst í sekstíárunum fór umborð á Ester, har hann var fram móti triati árum.

Tað er serliga frá tí tíðini, at vit minnst hann sum skipara. Hann var í fleiri ár í saltfiski undir Íslandi, og so var tað útróður um vetrarnar og annars upsaveiða við snellu. Tað er einki at taka seg aftur í, at hann var framúr til upsan. Tilúkið er, hvussu væl tað gekk hjá tí elligomlu Ester, men Símun plagar at siga, at tað var skipið, sum var so serliga væl eignað til snelluveiðu. Hon var eitt stórt skip, sum lá so væl í sjónum.

Tað var ikki nógv skifti í manskapinum. Teir somu vóru við ár um ár. Inntøkan var brúkilig, tí

fiskaríð var so gott, men tað mundi eisini telja, at teir kendu seg væl umborð hjá skiparanum.

Símun giftist í 1943 við Gerdu Johannesen. Hon er ættað úr Dali, og tey settu búgv á Syðradali. Í 1972 fluttu tey til Klaksvíkar. Tey eiga fjóra børn. Óluva er gift í Danmark og Malan er gift í Schweiz. Dreingirnir búgva báðir í Klaksvík. Poul Jacob, ið var við pápanum umborð á Ester øll árin, hevur tíkið eftir, og drivur Háenni, sum hann hevur keypt. Jóannes er maskinmaður.

Alskurin til Syðradal er stórur, og er ein lóta, so er bæði yngri og eldra ættarliðið har yviri, har tey kenna ábyrgd fyrri og taka lut í bygdarlívinum. At Símun er fryntligur og gestabliður kemur ikki minst til sjóndar, tá fólk kemur til Syðradals. Hann tosar við øll, og tey eru mong, sum hava sitið væl í Miðstovuni, har tey hava notið góðu pannukøkurnar frá Gerdu.

Føðingardagurin verður hildin komandi leygar-kvöld, og vit eru mong, sum heilsa Símunu á 80 ára degnum, og ynskja tygum og Gerdu alt gott í framtíðini. Sum verfor-eldur og omma og abbi hava vit og børn okkara alt gott at bera tykkum.

sonarkonurnar